

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

89. An Pontifex habeat potestatem eximendi fideles ab impedimentis
constitutis à Principibus Ethnicis, si in eorum Provinciis habitent? Et si quis
Iudæus sit subditus Regis infidelis; an in illis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Summo Pontifici in vniuersa Ecclesia impedimenta matrimonii diuinita statuere, ita Episcopus in suis diocesis, affirmant Sanchez lib. 7. disp. 1. n. 9. ex Conarua 4. Decretalium 2. part. cap. 6. §. 100. non 16. Basilii Pontius lib. 11. num. 12. Galpar Hurtado disp. 12. diff. 2. m. m. 5. & alij. Primo, Episcopus ex vi sui officij est plene, & perfecte Pastor, & Princeps in sua Diocesi, quamuis subordinatus Pontifici, ergo habet plenam potestatem condendi in sua diocesi quacumque leges, & statuendi quicquid saluti spirituali suorum subditorum expedit; ergo & statuendi impedimenta matrimonij. Secundo, olim ab Episcopis constituta fuere multa impedimenta tantum in suis Diocesis, & à Concilijs Provin. Galibus, & nationalibus, quæ postea ab vniuersali Ecclesia vel præcepta sunt, vel approbata, vel partim recepta, seu approbata, & partim explosa. Sæc contrariam sententiam tenet Pater Perez de matrimon. diff. 2. 1. sect. 4. num. 4. & seq. ubi sic ait. 2. Suppono Primo, quod videtur mihi verius, Episcopum iure diuino non habere acta determinatam potestatem iurisdictionis, sed eam iure Ecclesiastico à Papa accipere, nec habere maiorem, quam hic concedat. Ratio est, quia tametsi potestas ordinis Episcopalis, & dignitas eam consequens sit iuris diuini, atamen nullus Episcopus ex vi suæ ordinationis præcisè habet vllam iurisdictionem, sed eam habet iure humano à Papa. Patet, quia nihil Episcopus competit, præcisè ex iure diuino, nisi quod habet ex vi ordinationis; at Episcopus ex sua ordinatione præcisè non habet vllam iurisdictionem, aut aliquos subditos, vt constat in Episcopis merè titularibus, qui nullos subditos habent, atque adeo nec vllam iurisdictionem, quæ sine subditis esse non potest. Quod igitur habeant tantam, vel tantam Diocesim, aut tam paruum, aut tam magnam iurisdictionem, pendet à iure humano, atque adeo Episcopi habent totam suam iurisdictionem à Summo Pontifice. 3. Suppono Secundo, Episcopos, vt hanc, vel illam iurisdictionis potestatem nullo modo habeant, non esse opus Papam eam ipsis negare, sed sufficere, quod eis non concedat. Ratio est, quia potestas iurisdictionis non est ex natura rei in Episcopis, vt dictum est, sed eam habent totam à Papa; ergo vt illam habeant, non satis est, vt non prohibeatur, sed necesse est, vt concedatur; ergo nec mutare, nec displicare in legibus Papæ possunt, nisi ab ipso concedatur. Ad id adeo esse verum, vt etiam si admitteret, quod probabile est, vt multis Doctoribus probatur, Episcopus iure diuino quoque habere suam iurisdictionis potestatem, idem dicendum esset, quia ea, quæ à Deo sunt, ordinata sunt; cum ergo potestas Summi Pontificis ipso iure diuino superior sit, & superna, etiam si alij Pastores, & Episcopi eodem diuino iure sub illo instituti essent cum potestate iurisdictionis, haberent ex supremo Pastore proportionatam illâ potestatem; quæ talis non esset si facultatem ex se haberent, ad dispensandum in legibus superioris, absque illius concessione; hoc enim monstruosum esset. 4. His præmissis dico, potestatem impedimenta matrimonij inducendi nullo modo competere Episcopis etiam seclusa omni Pontificis prohibitione. Moueor duplici ratione. Prima est, quia talis potestas nec iure diuino illis competit, vt constat ex suppositione prima; ne iure Ecclesiastico quia nullum tale extat; ergo illam non habent. Patet consequentia quia ista est maior potestas, quam sit potestas dispensandi, & maioris auctoritatis, & dignitatis; ergo pendet ex concessione Papæ iuxta supra dicta. Secunda ratio traditur à nostro Coninckio, quæ mihi videtur satis efficax, nam per talia

impedimenta matrimonium proprie, & per se irritatur, quatenus est contractus merè civilis, & tantum consequenter, quatenus est Sacramentum; ergo dum Ecclesia sibi hanc potestatem assumit, vt iure potestatem illa indiget, quæ habet circa res temporales, vt de iis disponat, quatenus hoc expedit bono spirituali fidelium, quæ immediatè concessa est toti Ecclesie, & eius capiti supremo; nullo verò modo singulis Episcopis. Quia circa res civiles inuitis Principibus nihil possunt statuere, tametsi saluti fidelium expedit, dummodo non sit eorum saluti omnino necessarium. At inducere noua impedimenta matrimonij, tametsi posset esse fidelibus expediens, sed non eorum saluti omnino, ac simpliciter necessarium; ergo non est talis facultas in Episcopis. Hucusque Perez qui postea respondet ad argumenta superius posita. Et hanc sententiam ante Perez docuit Coninck de Sacram. disp. 30. dub. 1. num. 80. 5. Sed quicquid sit de his opinionibus, & dato quod opinio Sanchez, & aliorum esset probabilis, hodie certum est ex contraria consuetudine vim legis habente soli Romano Pontifici potestatem inducendi impedimenta matrimonij reseruatam esse. Et ita rectè obseruat Casjensis in cursu Theolog. tom. 2. tract. 26. disp. 9. sect. 1. num. 7. Rayman lib. 5. tract. 10. part. 4. c. 1. num. 4. Auerla de sacrament. Matrimon. quest. 9. sect. 3. Pontius lib. 6. cap. 1. n. 21. Franciscus de Lugo opus de Sacram. cap. 15. num. 12.

Sup. hoc in Ref. not. præterita, & in eodem 3.

RESOL. LXXXIX.

An Pontifex habeat potestatem eximendi fideles ab impedimentis constitutis à Principibus Ebnicis, se in eorum Provincijs habitent. Et si quis Iudæus sit subditus Regis infidelis, an in illis seruandis impedimentis subiaceat eidem Regi? Et quid est dicendum, si subditus sit Romani Pontificis, vt Romæ Iudæi degentes, an ei subiaceant in statutis impedimentis in Ecclesia pro se his baptizatis? Ex part. 8. tract. 1. Refol. 77.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet Becanus de Sacrament. Matrim. c. 49. quest. 21. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 3. num. 7. Coninck de Sacram. disp. 30. dub. 1. n. 7. & Perez de Matrim. disp. 2. 1. sect. 5. n. 3. ubi sic ait: De Principe infideli supremo conueniunt Doctores omni tempore fuisse in eo, & in Republica libera, & esse potestatem impedimenta statuendi ex iusta causa suis infidelibus, vt notauit bene D. Thomas in 4. dist. 39. quest. 2. nica. art. 1. ad 1. Et ratio est, quia in istis Principibus est potestas ferendi leges ad tranquillitatem, & bonum Reipublice tuendum; ergo sicut ad hanc finem possunt statuere leges circa alios contractus civiles, & possunt alios quos, v. g. prodigos, & pupillos reddere inhabiles circa alios contractus, ita etiam circa contractum matrimonij, qui est civilis, in officium cõmunis boni institutum possunt condere leges tam impediētes, quam illum irritantes, est enim planè eadē ratio, quia matrimonia infidelium Sacramenta non sunt, nec infideles sunt subiecti Ecclesie, sed solis suis Principibus. Vnde sit, vt matrimonium contractum ab infidelibus contra leges à suis Principibus latus matrimonium dirimētes, nulli sit. Hinc. 2. Colligo Primo id, quod de alijs infidelibus dicitur, extendi etiam debere ad Hebræos, cum enim isti veram Republicam liberam non habeant, sed aliorum Principum gubernationi subiantur, tenentur legibus irritatis matrimonium, quas Principes infideles tulerūt, quorū domino subduntur leges enim eorū ceremoniales cessarūt, & statuta lege Mosaicæ

ANNAE
OMNIA
TO. III. IV. V
E. III

up. doct. in Reg. hanc

Mosaica, *Leuiticus* 18. expirant Christi passione, & morte Quod intelligendum videtur, nisi Principes infideles, quorum dominio sub iantur, illis copiam fecerint patris legibus utendi, atque secundum illas viuendi. Nam in eo casu vim habent, non quia ipsorum Hebræorum leges essent, sed quia ab eorum Principibus infidelibus approbarentur, aut permitterentur.

3. Colligo *Secundò*. Principes Gentiles statuente impedimenta matrimonij dirimentia obligate etiã fideles in suis partibus commemorantes, qui civiliter sunt illis subiecti. Neque Ecclesia illis hanc potestatem, vt potest sibi non subditi potuit adimere, cum hoc ad bonum spirituale fidelium non sit absolutè necessarium. Quare si aliquo impedimento dirimente à Principibus prædictis statuto, fideles isti contraherent, esset nullum matrimonium; quia ratio Sacramenti superaddita matrimonio fidelium, non impedit in Principibus potestatem statuendi impedimenta dirimentia, sed sola reseruatio Pontificia, quæ ad Principes infideles extendi nequit. Neque enim constitutionibus Ecclesiasticis hanc sibi reseruantibus potestatem ardentur; vt habet *cap. gaudemus de diuortijs*. Ita Petrus.

4. Vnde Villalobos in *summa*, tom. 1. tract. 14. *diffic. 1. num. 5.* hæc ait: *Lo segundo se infiere, que si los Christianos que habitan en tierras de infideles contraxessen grado e prohibido entre ellos en los casos en que estan sujetos a sus leyes, de lo qual diximos en su lugar, seria el matrimonio nulo, como dice Sanchez, porque alli no ay reseruacion del Pontifice, que lo impide, y como en los demas contratos deuen guardar sus leyes tambien en este.*

5. Sed his non obstantibus, contrariam sententiã tenet Layman *lib. 5. tit. 10. part. 4. c. 1. n. 3.* vbi ita ait: *Porò quod dicunt Sanchez, & Coninck, fideles subiectos Principibus Ethnicis astringi impedimenti matrimonij, iuxta ritum ac leges eorum ciuiles; id alijs Doctores non meminerunt, contrariumque probabilius est, quod attinet ad impedimenta dirimentia, sicuti notauit Adamus Tannerus de *matrim. thes. 137.* Cum non excedat potestatem indirectam Ecclesiæ, omnes vbi que terrarum gentes Christianos eximere legibus ciuilibus, & subiacere Ecclesiasticis, quod attinet ad matrimonij validitatem, aut inualiditatem; quippe cum plurimum propter Sacramenti dignitatem interfit, in hac re vniformitatem inter omnes Christianos existere. Hæc Layman; cuius sententiæ ego libenter adhareo, & ad illam magis firmandam adduco auctoritatem Caspensi in *curso Theol. tom. 2. tr. 26. disp. 9. sect. 1. n. 5.* vbi ita asserit. *Inferitur Secundo*. Si aliquis Christianus sit subditus Regis infidelis, qui pro sua republica aliqua instituit impedimenta dirimentia, eundem Christianum non subiacere his impedimentis, sed solum subiecti status ab Ecclesia, quia in eo articulo non est subditus illius Regis, sed solius Ecclesiæ: eo vel maxime, quia eius matrimonium contrahendum est verè Sacramentum. Vnde à contratio inferitur, si aliqui Iudæus, v. g. sit subditus Regis infidelis in illis seruandis impedimentis subiacere eidem Regi, quia neque ipse est Christianus, neque eius matrimonium Sacramentum. Quod si subditus sit Romani Pontificis (vt Romæ Iudæi degentes) ei non subiacet in statutis impedimentis in Ecclesia pro solis baptizatis. Ceterum si Romanus Pontifex, vt dominus temporalis eorum, veller eis statuere impedimenta, tenerentur ipsi Iudæi iis impedimentis, cum hæc iam non conferentur Ecclesiastica, sed pure civilia. Sic ille; cui adde Auerlam de *sacrament. Matrimon. quest. 9. sect. 2.* & ante omnes*

capientissimum Basilium Pontium *lib. 6. cap. 1. num. 7.*

RESOL. XC.

An Pontifex possit supplere consensum in matrimonio, vel saltem præcipere, et ab aliquibus contrahatur?

Et an Deus aliquando coniunxerit matrimonium inter aliquos sine illorum consensu? Ex part. 8. tract. 1. Resol. 82.

§. 1. **R**espondeo aliquos asserere, neque Deum de potentia absoluta posse supplere consensum in matrimonio. Ita docet Pontius de *matrim. lib. 2. c. 3.* Ochagavia de *Sacram. tr. 2. q. 8. n. 2.* Sanchez *1. 2. disp. 26. n. 5.* & alij. Probat *Primò*, quia matrimonium, vt sic, est coniunctio animorum, quæ sine consensuum vnione non potest intelligi. *Secundò*, Deus non potest constituere relationem in aliquo absque fundamento, puta paternitatem absque generatione: vinculum autem hoc relatio est, cuius fundamentum est consensuum. *Tertiò*, matrimonium est traditio ad statum matrimoniale, sicut votum est traditio ad religionis statum: ergo sicut hoc nulla ratione fieri potest absque venientis consensu, ita nec illud. *Quartò*, copulatio animorum inter coniuges pendet ab illorum voluntate, & consensu, non tantum in genere causæ efficientis, sed quodammodo etiam in genere causæ formalis; sicut visio pendet à potentia visiva, & coniunctio affectiva amantibus, & amatis, ab amore voluntatis: hæc autem fieri nequeant absque propriis causis.

2. Sed mihi placet omnino contraria quam tenet Henriquez, & Coninck, quos citat & sequitur Hurtadus de *matrim. disp. 3. difficult. 6.* Quibus adde Maratium *disp. 7. sect. 1.* Auerlam de *sacram. Matrim. q. 3. sect. 1.* Valentiam *tom. 4. disp. 10. quest. 3. punct. 1.* Tannerum & Caspensem *vbi infra* Becanum de *Sacram. cap. 45.* & alios. Dico itaque quod potest Deus de absoluta sua potentia facere inter duos matrimonium, non accedente consensu. *Ratio prima*: Consensus est causæ efficientis se solo potest viuem supplere, vt sine sole potest illuminare, sine alimento potest vitam animalium conseruare, sicut se solo nullo interueniente auxilio alicuius efficientis, mundum ex nihilo produxit. Ergo etiam poterit absque consensu inter duos stabilire matrimonium. *Ratio secunda*: Deus tanquam Dominus absolutus habet potestatis plenitudinem, non solum in bona sed etiam in vitam, & in corpus cuiuslibet hominis, Sed Deus potest alicuius bona alteri tradere illo inuito, sicut Aegyptionum tradidit Hebræis. Ergo & corpus vnus potest tradere in potestatem alterius ad vsum matrimonij. *Ratio tertia*: Deus maiorem habet potestatem in hominem, quam homo in semetipsum. Sed homines suis propriis voluntatibus possunt se in matrimonium colligare, factò inter se patet; ergo & Deus, qui est Dominus voluntatis humanæ, poterit sine consensu voluntatum stabilire matrimonium; quod enim facit consensuum voluntatum in matrimonio, hoc Deus se solo poterit facere.

3. Sed aliquis curiosus inquireret, an Deus aliquando coniunxerit matrimonium inter aliquos sine illorum consensu. Respondeo; Victoria existimat duplex tale matrimonium existisse. *Primò*, quando adduxit Deus Enam ad Adam, Nam de illorum consensu in matrimonium nihil expressè habet sacra Scriptura. Quod enim Adam dixit, expergefactus, *Hoc os ex ossibus meis*, id, (vt docet D. Augustinus) locutus est spiritu Prophético.